ECLI:LV:ZAT:2020:0423.C73389919.7.S

Lieta Nr. C73389919
Lietas arhīva Nr. CA-0220-20/13

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Jelgavā 2020. gada 23. aprīlī

Zemgales apgabaltiesa:
tiesas sēdes priekšsēdētaja tiesnese Anita Misiuna
tiesneses Marianna Terjuhana, Daina Baltā
ar sekretāri Evitu Ahmedčiku

piedaloties lietas izskatīšanā prasītāja pārstāvei /pers. E/, atbildētāja pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Laurim Klaģišam

izskatīja atklātā tiesas sēdē civillietu maksātnespējīgās sabiedrības ar ierobežotu atbildību "/Nosaukums A/" prasībā pret /pers. G/ par zaudējumu piedziņu sakarā ar maksātnespējīgās sabiedrības ar ierobežotu atbildību SIA "/Nosaukums A/" apelācijas sūdzību par Zemgales rajona tiesas 2019. gada 25. oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Prasītāja maksātnespējīgā SIA "/Nosaukums A/" 2019. gada 1. aprīlī cēla tiesā prasību, vēlāk to precizējot, pret atbildētāju /pers. G/, kurā lūdz tiesu piedzīt no atbildētāja prasītājas labā zaudējumus 272 256,77 *euro* un visus tiesas izdevumus.

Prasības pieteikumā un tā precizējumos norādīti šādi apstākļi.

[1.1] Ar Zemgales rajona tiesas 2018. gada 19. decembra spriedumu ir pasludināts SIA "/Nosaukums A/" maksātnespējas process, par administratori iecelta /pers. E/. Ar administratores 2018. gada 19. decembra lēmumu par parādnieka pārstāvi noteikts /pers. G/. Kopš prasītājas dibināšanas /pers. G/ ir bijis vienīgais prasītājas valdes loceklis un dalībnieks.

[1.2] Prasītājai ir viens atzītais kreditors – Valsts ieņēmumu dienests. Atbildētāja parādsaistības pret minēto kreditoru ir 272 256,47 *euro*, tajā skaitā nodokļu pamatsumma 220 506,91 *euro* un nokavējuma nauda 51 749,86 *euro*.

Atbildētājs ir pieņēmis tādus lēmumus, kā rezultātā prasītāja nespēja nodrošināt nodokļu maksājumu samaksu (zaudējumi) attiecībā pret Valsts ieņēmumu dienestu. Atbildētājs kā valdes loceklis ir pieļāvis rupju neuzmanību, nesamaksājot nodokļus valstij, pamatojoties uz 2013. gadā un 2016. gadā pieņemtajiem lēmumiem par nokavēto nodokļu maksājuma piedziņu, kā arī atbildētājs pieļāvis jaunu nodokļu parādu.

[1.3] 2019. gada 12. februārī administratore saņēma nenodrošinātā kreditora Valsts ieņēmumu dienesta iebildumus par administratora izteikto priekšlikumu ziņojumā par parādnieka mantas neesamību – izbeigt SIA "/Nosaukums A/" maksātnespējas procesu, kurus administratore nosūtīja atbildētājam. Atbildētājs iebilda par Valsts ieņēmumu dienesta iebildumiem, paskaidroja, ka apstrīdētie darījumi ir slēgti 8 gadus atpakaļ un tiem ir iestājies noilgums.

[2] Atbildētājs iesniedza tiesā rakstveida paskaidrojumus, kuros prasību neatzīst.

Paskaidrojumos norādīti šādi apstākļi.

[2.1] Atbildētājs kopš sabiedrības dibināšanas 2004. gadā ir rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks, ko apliecina sabiedrības grāmatvedības dokumenti, kā arī fakts, ka atbildētājs izvēlējās apstrīdēt Valsts ieņēmumu dienesta pieņemtos lēmumus par nodokļu uzrēķiniem, uzskatot tos par nepamatotiem, nevis izvēlējās ierosināt sabiedrības maksātnespējas procesu.

[2.2] Uz Valsts ieņēmumu dienesta audita veikšanas laiku tika iesaldēta pievienotās vērtības nodokļa atmaksājamā summa un sabiedrībai nebija iespējams norēķināties ar piegādātājiem, tādējādi tika apturēta sadarbība ar vairākiem partneriem un netika realizēti vairāki ieplānotie objekti. Tāpat, neskatoties uz pastāvošo tiesvedības procesu saistībā ar Valsts ieņēmumu dienesta aprēķinātajiem nodokļiem, EDS sistēmā tika ievietoti visi nodokļu parādi un sabiedrība zaudēja iespēju piedalīties gan valsts, gan privātajos konkursos par būvniecības remontdarbiem, līdz ar to nebija iespējams veikt saimniecisko darbību.

[2.3] Administratorei ir nodoti visi grāmatvedības dokumenti, kas ļauj gūt skaidru priekšstatu par sabiedrības darījumiem un mantas stāvokli pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas, tādējādi nav konstatējams arī Maksātnespējas likuma 71.[1] pantā noteiktais zaudējumu atlīdzināšanas pamats.

[2.4] Audita uzrēķins veikts par sabiedrības darījumiem 2011. un 2012. gadā, tādējādi strīds par zaudējumiem, kas varētu būt nodarīti sabiedrībai ir vērtējams šajā laika periodā. Ņemot vērā Komerclikuma 169. pantā noteikto, attiecībā uz prasījumu par zaudējumu piedziņu no valdes locekļa jau 2017. gadā ir iestājies noilgums.

[2.5] No prasības pieteikuma nav saprotams, kādu tieši prettiesisku rīcību atbildētājs ir pieļāvis, kā arī nav norādīts cēloniskais sakars starp atbildētāja rīcību un prasītājai nodarītajiem zaudējumiem.

[3] Ar Zemgales rajona tiesas 2019. gada 25. oktobra spriedumu prasība noraidīta, atcelts ar Zemgales rajona tiesas tiesnese s 2019. gada 14. marta lēmumu piemērotais prasības nodrošinājums.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Ar Zemgales rajona tiesas 2018. gada 19. decembra spriedumu ir pasludināts SIA "/Nosaukums A/" maksātnespējas process, par administratori iecelta /pers. E/.

Ar administratores 2018. gada 19. decembra lēmumu par parādnieka pārstāvi noteikts /pers. G/. Kopš prasītājas dibināšanas /pers. G/ ir bijis vienīgais prasītājas valdes loceklis un dalībnieks.

Maksātnespējas procesā pieteikts un atzīts kreditora Valsts ieņēmumu dienesta prasījums 272 256,77 *euro*, kas pamatots ar Valsts ieņēmumu dienesta audita pārbaudes dokumentiem un administratīvajā lietā pieņemtajiem nolēmumiem.

[3.2] Atbilstoši Komerclikuma 169. pantam valdes locekļa atbildība par kapitālsabiedrībai nodarītajiem zaudējumiem saistāma ar minētā tiesību subjekta darbību kapitālsabiedrības pārvaldības jomā.

Lietā pastāv strīds par administratores prasījuma tiesībām pret atbildētāju, pamatojoties uz Komerclikuma 169. panta piekto daļu, situācijā, kad Valsts ieņēmumu dienests pieņēmis lēmumu par nodokļu parādu un blakus prasījumiem par sabiedrības darījumiem 2011. un 2012. gadā, un apstākli, ka atbildētājs kā sabiedrības valdes loceklis bija apstrīdējis Valsts ieņēmumu dienesta lēmumu par nodokļu parādu.

Konkrētajā gadījumā starp pusēm pastāv strīds par noilguma iesākumu administratores prasījumam, kas celts ar mērķi apmierināt pieteikto kreditora prasījumu.

Atbildētāja ieskatā noilgums iestājies ar zaudējumu nodarīšanas brīdi valsts budžetam, proti, ar darījumu noslēgšanu 2011. un 2012. gadā, norādot, ka noilguma iesākums nav saistāms ar nolēmuma spēkā stāšanos administratīvajā lietā.

Tiesas ieskatā administratore nepamatoti noilguma termiņa tecējuma sākumu saista ar administratīvajā lietā Nr. A420424313 pieņemtā sprieduma spēkā stāšanos.

Komerclikuma 169. panta piektajā daļā, kas ir speciālā tiesību norma, izšķirot strīdu par valdes locekļu atbildību, nolikts sevišķs iesākuma termiņš – pieci gadi no zaudējumu nodarīšanas dienas.

Tātad attiecībā uz prasījumu par zaudējumu piedziņu ir iestājies Komerclikuma 169. panta piektajā daļā noteiktais noilgums un šajā gadījumā saistību tiesība ir izbeigusies sakarā ar noilguma iestāšanos, kas ir patstāvīgs pamats prasības noraidīšanai.

[3.3] No Civillikuma normām par zaudējumu atlīdzību (Civillikuma 1770.–1792. pants) un Komerclikuma 169. panta izriet, ka zaudējumu atlīdzības prasības apmierināšanai ir vajadzīgi vairāki priekšnoteikumi, proti, personas prettiesiska, vainojama rīcība, zaudējuma esamība un cēloniskais sakars starp prettiesisko rīcību un zaudējumiem.

Prasītāja nav norādījusi normatīvos tiesību aktus, kas noteic, ka sabiedrības valdes loceklim kā fiziskajai personai ir jāveic nodokļu maksājumi no personīgajiem līdzekļiem. Negūstot ienākumus no saimnieciskās darbības, secināms, ka komercsabiedrībai nav ienākumu, lai veiktu likumā noteiktos nodokļu maksājumus.

No Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonas 2019. gada 22. janvāra lēmuma Nr. 14G/BS007004 redzams, ka nodokļu administrācija veica nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu bezstrīda kārtībā un veikto piedziņas darbību rezultātā konstatēts, ka prasītājai nav mantas un naudas līdzekļu, uz kuru varētu vērst piedziņu nokavēto nodokļu maksājumu segšanai.

Vērtējot atbildētāja, kā valdes locekļa rīcības tiesiskumu un tās cēlonisko sakaru sakarā ar neveikto uzņēmuma ienākuma nodokļa maksājumu par 2014. gadu un 2015. gadu, tiesa nesaskata prettiesiskuma pazīmes atbildētāja rīcībā, jo uzņēmuma ienākuma nodokļa maksāšanas saistība pastāv starp valsti, no vienas puses, un attiecīgo nodokļa maksātāju, no otras puses. Nodokļa maksātājs saskaņā ar likumu ir saimnieciskās darbības veicējs, proti, prasītāja.

[4] Prasītāja iesniedza apelācijas sūdzību par Zemgales rajona tiesas 2019. gada 25. oktobra spriedumu, pārsūdzot to pilnā apjomā.

Apelācijas sūdzībā un tās precizējumā norādīti šādi argumenti.

[4.1] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 185. panta pirmo daļu un ceturtās daļas 1. punktu pieteikuma iesniegšana tiesā par administratīvā akta atcelšanu, atzīšanu par spēku zaudējušu vai spēkā neesošu aptur administratīvā akta darbību no dienas, kad pieteikums saņemts tiesā. [..] Šā panta pirmā daļa neattiecas uz šādiem gadījumiem: 1) administratīvais akts uzliek pienākumu samaksāt nodokli, nodevu vai veikt citu maksājumu valsts vai pašvaldības budžetā, izņemot sodoša rakstura maksājumus (naudas sodus un soda naudas).

2013. gada 18. jūlijā prasītāja iesniedza pieteikumu Administratīvajā tiesā, pārsūdzot Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektores 25.06.2013. lēmumu.

Līdz ar to ir secināms, ka prasītājas pienākums samaksāt parādu (pamatparādu) bija jau iestājies 2013. gadā. Savukārt attiecībā uz blakus prasījumiem – nokavējuma naudu un soda naudu, to apmaksas termiņš ir iestājies 14.05.2019., kad Administratīvās apgabaltiesas spriedums lietā Nr. A420424313, ar kuru noraidīts prasītājas pieteikums, stājies spēkā. Tādējādi, kamēr nebija zināms nokavējuma naudas un soda nauda apmērs, sodoša rakstura maksājumus nevarēja piedzīt no prasītājas, un attiecīgi nevarēja vērsties pret tās valdi par zaudējumu piedziņu.

Līdz ar to nevar uzskatīt, ka ir iestājies Komerclikuma 169. panta piektajā daļā noteiktais noilgums.

[4.2] Maksātnespējas likuma 4. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka juridiskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura ietvaros no parādnieka mantas tiek segti kreditoru prasījumi.

Piedzītie zaudējumi no komersanta valdes arī ir uzskatāmi par parādnieka mantu.

Tiesa nav vērtējusi, ka zaudējumi 272 256,77 *euro* ir parādi, kuri radušies pēc audita.

Valdes loceklim nav pienākums, bet gan tiesības ieguldīt līdzekļus saimnieciskajā darbībā, taču valdes loceklis ir persona, kas vada sabiedrību un tai ir jāpieņem lēmumi par sabiedrību, kas tendēti uz peļņas gūšanu (viens no būtiskākajiem komercdarbības vešanas principiem).

Atbildētājs varēja apsvērt dažādus parāda samaksas veidus. Kā, piemēram, saņemt aizdevumus no trešajām personām, piesaistīt investorus, ja konti Latvijas kredītiestādēs bija bloķēti, veikt maksājumus elektroniskajā vidē.

No prasītājas konta pārskatiem secināts, ka atbildētājs īsi pirms Valsts ieņēmumu dienesta audita lēmuma pieņemšanas atsavināja prasītājas vienīgo nekustamo īpašumu – /adrese/, par to pašu cenu 11 382,97 *euro* (8000 Ls), par kuru nekustamais īpašums iegādāts 2009. gadā, tādējādi negūstot peļņu. Ir apšaubāms minētā darījuma cenas adekvātums, jo nākamie šī nekustamā īpašuma īpašnieki pārdeva ½ no nekustamā īpašuma par 57 000 *euro*.

Konstatēts, ka 2012., 2013. gadā atbildētājam tika izmaksāti naudas līdzekļi 9016,84 *euro* apmērā. Līdz ar to ir secināms, ka atbildētājs bija pieņēmis lēmumu nevis attīstīt komercdarbību, bet gan tieši pretēji – nobēdzināt prasītāju.

[5] Atbildētājs iesniedza paskaidrojumus par apelācijas sūdzību.

Paskaidrojumos norādīti šādi apstākļi.

[5.1] SIA "/Nosaukums A/" maksātnespēja pieteikta, jo Valsts ieņēmumu dienests aktīvi vērsās pie SIA "/Nosaukums A/" par pamatparāda apmaksu. Audita uzrēķins veikts par SIA "/Nosaukums A/" darījumiem, kuri veikti 2011. un 2012. gadā.

Prasības pieteikumā administratore atsaucas uz 2013. gadā un 2016. gadā Valsts ieņēmumu dienesta pieņemtajiem lēmumiem par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu. Attiecīgie Valsts ieņēmumu dienesta lēmumi bija nevis saistīti ar jauniem darījumiem vai apstākļiem, bet gan tikai sekas

Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmuma izpildei.

Faktiski lietā ir strīds par zaudējumiem, kas SIA "/Nosaukums A/" varētu būt nodarīti 2011. vai 2012. gadā. Kaut arī atbildētājs neuzskata, ka ir nodarījis jebkādus zaudējumus, attiecībā uz šo zaudējumu piedziņu jau 2017. gadā ir iestājies noilgums, jo Komerclikuma 169. pants nosaka, ka prasījumi pret valdes un padomes locekli noilgst piecu gadu laikā no zaudējumu nodarīšanas dienas.

Prasītāja nepamatoti noilguma termiņa tecējuma sākumu saista ar administratīvajā lietā Nr. A420424313 pieņemtā sprieduma spēkā stāšanos. Vispārīgi noteicošais brīdis noilguma tecējuma iesākumam ir tieši tiesību pārkāpuma (aizskāruma) brīdis.

Līdz ar to ar noilguma termiņa notecējumu ir izbeigusies SIA "/Nosaukums A/" prasības tiesība.

[5.2] Prasītāja nav norādījusi normatīvos tiesību aktus, kas noteic, ka sabiedrības valdes loceklim kā fiziskajai personai ir jāveic nodokļu maksājumi no personīgajiem līdzekļiem. Negūstot ienākumus no saimnieciskās darbības, secināms, ka komercsabiedrībai nav ienākumu, lai veiktu likumā noteiktos nodokļu maksājumus.

Nodokļu administrācija veica nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu bezstrīda kārtībā un veikto piedziņas darbību rezultātā konstatēts, ka prasītājai nav mantas un naudas līdzekļu, uz kuriem varētu vērst piedziņu nokavēto nodokļu maksājumu segšanai.

[5.3] Nekustamais īpašums /adrese/, iegādāts 2009. gadā kā nepabeigta, vēl nenodota ekspluatācijā jaunbūve. Nekustamais īpašums iegādāts ar mērķi pabeigt celtniecības un remonta darbus, nodot ekspluatācijā un pārdot to par lielāku cenu, tādejādi gūstot peļņu.

Valsts ieņēmumu dienesta lēmums liedza SIA "/Nosaukums A/" darboties celtniecības nozarē, līdz ar ko vairs nebija iespējas realizēt plānus attiecībā par minēto nekustamo īpašumu. Nekustamais īpašums pārdots par tā iegādes cenu, lai apkārtējās vides un laika ietekmē nepasliktinātos nekustamā īpašuma faktiskais stāvoklis, kā arī tirgus situācijas izmaiņu rezultātā tas nebūtu jāpārdod par vēl zemāku cenu.

Administratore šo darījumu nav apstrīdējusi vai lūgusi atzīt par spēkā neesošu, līdz ar to minētie administratores argumenti nav ņemami vērā.

[5.4] 2012. gadā veiktās izmaksas ir saimnieciskā avansa izmaksas, kas ir likumīgi darījumi. Administratore šos darījumus nav apstrīdējusi vai lūgusi atzīt par spēkā neesošiem.

[6] Tiesas sēdē prasītājas pārstāve /pers. E/ prasību uzturēja atbilstoši prasības precizējumos norādītajam zaudējumu apmēram, apelācijas sūdzību uzturēja atbilstoši tajā norādītajiem argumentiem un pamatiem.

Atbildētāja pilnvarotais pārstāvis zvērināts advokāts Lauris Klaģišs tiesas sēdē prasību un apelācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[7] Noklausījusies pušu pārstāvju paskaidrojumus, novērtējusi apelācijas sūdzības argumentus un pierādījumus lietā, Zemgales apgabaltiesa atzīst, ka prasība apmierināma daļēji.

[8] Apelācijas instancē netiek apstrīdēti šādi pirmās instances tiesas nodibinātie fakti:

– ar Zemgales rajona tiesas 2018. gada 19. decembra spriedumu civillietā Nr. C73546618 pasludināts SIA "/Nosaukums A/" maksātnespējas process, par administratori iecelta /pers. E/;

– ar administratores 2018. gada 19. decembra lēmumu par parādnieka pārstāvi noteikts /pers. G/;

– atbildētājs /pers. G/ kopš SIA "/Nosaukums A/" dibināšanas 2004. gadā ir bijis vienīgais sabiedrības valdes loceklis un dalībnieks;

– SIA "/Nosaukums A/" maksātnespējas procesā pieteikts un atzīts kreditora Valsts ieņēmumu dienesta prasījums 272 256,77 *euro*. Citas personas kreditora prasījumus maksātnespējas procesā nav pieteikušas.

[9] Vērtējot atbildētāja iebildumus par noilguma iestāšanos, tiesas kolēģija atzīst tos par nepamatotiem.

Atbildētājs savus iebildumus pamato ar to, ka audita uzrēķins veikts par sabiedrības darījumiem 2011. un 2012. gadā, tādējādi strīds ir par zaudējumiem, kas varētu būt nodarīti sabiedrībai šajā laika periodā. Ņemot vērā Komerclikuma 169. pantā noteikto, attiecībā uz prasījumu par zaudējumu piedziņu no valdes locekļa jau 2017. gadā ir iestājies noilgums. Prasība tiesā celta 2019. gadā.

Judikatūrā, kas izveidojusies jautājumā par kapitālsabiedrības valdes locekļu atbildību, atzīts, ka maksātnespējas procesa ietvaros, piemērojot zaudējumu atlīdzināšanas regulējumu, svarīgi ņemt vērā šā institūta mērķi. Proti, zaudējumu atlīdzināšanas prasības mērķis ir atgūt līdzekļus, no kuriem apmierināt kreditoru prasījumus (sk., piemēram, *Senāta 2015. gada 23. marta sprieduma lietā Nr. SKC-20/2015 (C16099809) 9. punktu, 2016. gada 7. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-7/2016 (C39072411) 10. punktu*).

Maksātnespējas pieteikumu, lūdzot pasludināt maksātnespējas procesu, iesniedza parādnieks SIA "/Nosaukums A/" tikai 2018. gada 11. decembrī. Ir acīmredzami, ka atbildētājam kā sabiedrības vienīgajam valdes loceklim un dalībniekam pirms maksātnespējas procesa ierosināšanas nebija interese celt prasību tiesā sabiedrības vārdā pret sevi par zaudējumu piedziņu.

Kreditora prasījumu 272 256,77 *euro* apmērā Valsts ieņēmumu dienests iesniedza maksātnespējas procesā (1. sējuma 160. lapa), kuru administratore iekļāva maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums A/" kreditoru prasījumu reģistrā 2018. gada 24. janvārī (2. sējuma 161. lapa).

Civillikuma 1895. pants noteic, ka visas saistību tiesības, kuras nav noteikti izņemtas no noilguma ietekmes un kuru izlietošanai nav likumā noteikti īsāki termiņi, izbeidzas, ja tiesīgā persona tās neizlieto desmit gadu laikā.

2011., 2012. gadā, t.i., laikā, kad tika slēgti darījumi, sakarā ar kuriem Valsts ieņēmumu dienests pieņēma lēmumus par nodokļu parādu un blakus prasījumiem, nebija paredzēts speciālais noilguma termiņš, kas būtu īsāks par vispārējo noilguma termiņu (Civillikuma 1895. pants).

Komerclikuma 169. panta piektā daļa, kas noteic, ka prasījumi pret valdes locekli noilgst piecu gadu laikā no zaudējumu nodarīšanas dienas, Komerclikumā iekļauta saskaņā ar 2017. gada 15. jūnija likumu "Grozījumi "Komerclikumā", un ir spēkā no 2017. gada 13. jūlija. Tātad laikā, kad celta prasītājas prasība (2019. gada 1. aprīlī), nebija notecējis ne Civillikumā noteiktais vispārējais noilguma termiņš, ne Komerclikumā noteiktais speciālais termiņš, jo tiesību normai nav atpakaļvērsts spēks.

[10] Izskatot prasījumu par zaudējumu piedziņu, tiesas kolēģija konstatē šādus faktus.

[10.1] Valsts ieņēmumu dienests veica SIA "/Nosaukums A/" pievienotās vērtības nodokļa, iedzīvotāju ienākuma nodokļa un valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu auditu par periodu no 2011. gada novembra līdz 2012. gada jūlijam, uzņēmuma ienākuma nodokļa auditu par 2011. gadu.

Audita rezultātā Valsts ieņēmumu dienesta nodokļu kontroles pārvaldes Juridisko personu piektās audita daļas galvenā nodokļu inspektore Valsts amatpersona 2012. gada 18. decembrī pieņēma lēmumu, saskaņā ar kuru ir nolemts SIA "/Nosaukums A/" iemaksāt budžetā: pievienotās vērtības nodokli 19 475,42 Ls (27 711,03 *euro*), soda naudu pievienotās vērtības nodoklim 5 842,63 Ls (8 313,31 *euro*), nokavējuma naudu pievienotās vērtības nodoklim 2 366,26 Ls (3 366,88 *euro*), soda naudu iedzīvotāju ienākuma nodoklim 41 946,87 Ls (59 685,02 *euro*), valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas 22 051,17 Ls (31 375,99 *euro*), soda naudu valsts sociālo apdrošināšanas obligātajām iemaksām 66 153,51 Ls (94 127,96 *euro*), nokavējuma naudu valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām 2 767,42 Ls (3 937,68 *euro*).

Saskaņā ar lēmumu SIA "/Nosaukums A/" bija pienākums iemaksāt valsts budžetā kopā 157 946,57 Ls (224 737,72 *euro*) (1. sējuma 10.–13. lapa).

[10.2] SIA "/Nosaukums A/" pārsūdzēja minēto lēmumu Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektoram, kas ar 2013. gada 25. jūnija lēmumu atstāja negrozītu iepriekš minēto 2012. gada 18. decembra lēmumu (1. sējuma 15.–58. lapa).

[10.3] Izskatot SIA "/Nosaukums A/" pieteikumu par Valsts ieņēmu dienesta ģenerāldirektora 2013. gada 25. jūnija lēmuma atcelšanu, Administratīvā rajona tiesa ar 2014. gada 4. marta spriedumu lietā Nr. A420424313 SIA "/Nosaukums A/" pieteikumu apmierināja daļā un atcēla ar tā pieņemšanas dienu Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2013. gada 25. jūnija lēmumu daļā, ar kuru samazināts no budžeta atmaksājamais pievienotās vērtības nodoklis 2646 Ls (3 764,92 *euro*) un aprēķināta soda nauda 529,20 Ls (752,98 *euro*) (1. sējuma 60.–75. lapa).

[10.4] SIA "/Nosaukums A/" iesniedza apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesa ar 2014. gada 4. marta spriedumu.

Ar Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 6. septembra spriedumu nolemts atcelt Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2013. gada 25. jūnija lēmumu daļā, ar kuru SIA "/Nosaukums A/" papildus nomaksai budžetā noteikta soda nauda iedzīvotāju ienākuma nodoklim 41 946,87 Ls (59 685,02 *euro*), valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas 22 051,17 Ls (31 375,99 *euro*), soda nauda valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām 66 153,51 Ls (94 127,96 *euro*), nokavējuma nauda valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām 2 767,42 (3 937,68 *euro*). Pārējā daļā SIA "/Nosaukums A/" pieteikums noraidīts.

[10.5] Par Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 6. septembra spriedumu kasācijas sūdzību iesniedza SIA "/Nosaukums A/", pārsūdzot spriedumu daļā, ar kuru pieteikums noraidīts, bet Valsts ieņēmumu dienests kasācijas sūdzību iesniedza par tiesas spriedumu daļā, ar kuru pieteikums apmierināts.

Ar Senāta 2018. gada 9. novembra rīcības sēdes lēmumu atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar SIA "/Nosaukums A/" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 6. septembra spriedumu daļā, ar kuru noraidīts pieteikums, un apgabaltiesas spriedums šajā daļā stājies spēkā.

Ar Senāta 2018. gada 6. decembra spriedumu atcelts Administratīvās apgabaltiesas 2016. gada 6. septembra spriedums daļā, ar kuru pieteikums apmierināts, un lieta šajā daļā nosūtīta jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

[10.6] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2019. gada 11. aprīļa spriedumu noraidīts SIA "/Nosaukums A/" pieteikums par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora 2013. gada 25. jūnija lēmuma atcelšanu daļā par SIA "/Nosaukums A/" papildus nomaksai budžetā noteikto iedzīvotāju ienākuma nodokļa soda naudu 41 946,87 Ls, valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām 22 051,17 Ls, nokavējuma naudu 2 767,42 Ls un soda naudu 66 153,51 Ls.

Šis tiesas spriedums kasācijas kārtībā netika pārsūdzēts un stājās spēkā.

[10.7] Tiesas kolēģija par nepamatotiem atzīst atbildētāja pārmetumus administratorei par to, ka viņa nepārsūdzēja Administratīvās apgabaltiesas 2019. gada 11. aprīļa spriedumu, jo administratorei, izvērtējot visus apstākļus, argumentus un pierādījumus, bija tiesības pieņemt lēmumu par to iesniegt vai neiesniegt kasācijas sūdzību par tiesas spriedumu. Ņemams vērā apstāklis, ka apgabaltiesā lieta tika izskatīta atkārtoti pēc tam, kad Senāts, atceļot apgabaltiesas spriedumu daļā, ar kuru apmierināts SIA "/Nosaukums A/" pieteikums, bija norādījis uz apstākļiem, kuri apgabaltiesai jāpārbauda, izskatot lietu no jauna.

Jānorāda, ka arī atbildētājam, kurš kā SIA "/Nosaukums A/" pārstāvis bija iniciējis pieteikuma iesniegšana tiesā par Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmuma apstrīdēšanu un bija parādnieka pārstāvis maksātnespējas procesā, bija tiesības sekot lietas virzībai un sadarboties ar administratori šajā jautājumā. Taču viņš nekādu iniciatīvu pēc maksātnespējas procesa ierosināšanas saistībā ar administratīvās lietas iztiesāšanu neizrādīja.

[11] Prasītāja prasību pret atbildētāju par zaudējumu piedziņu cēlusi pamatojoties uz Komerclikuma 169. pantu. Šī panta pirmā daļa noteic, ka valdes loceklim savi pienākumi jāpilda kā krietnam un rūpīgam saimniekam. Panta otrā daļa paredz, ka valdes locekļi ir atbildīgi par zaudējumiem, ko tie nodarījuši sabiedrībai. Savukārt panta trešā daļa paredz, ka valdes loceklis neatbild saskaņā ar šā panta otro daļu, ja pierāda, ka rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks.

[11.1] Civilprocesa likuma 5. pants paredz, ka, piemērojot tiesību normas, tiesa ņem vērā judikatūru.

Atklājot Komerclikuma 169. panta saturu, Augstākās tiesas judikatūrā atzīts, ka atbilstoši šai tiesību normai sākotnēji prasītājam jāpierāda pamata apstākļi – zaudējumu esība un tas, ka tie cēlušies valdes locekļa rīcības (darbības vai bezdarbības dēļ). Savukārt prettiesiska rīcība kā priekšnoteikums prasītājam nav jāpierāda, jo šajā gadījumā uz valdes locekļa rīcību attiecināma vainojamības prezumpcija, kas jāatspēko atbildētājam, pierādot, ka viņš rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks (sk., piemēram, *Senāta 2016. gada 7. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-7/2016 (C39072411) 7.4. punktu, 2017. gada 30. jūnija sprieduma lietā Nr. SKC-216/2017 (C31357712) 7. punktu*).

[11.1.1] Augstākās tiesas Senāts 2016. gada 7. jūnija spriedumā lietā Nr. SKC-7/2016 (C39072411), izskatot lietu paplašinātā sastāvā, norādīja, ka saistību apmēra palielināšanos, ko izraisījis tiesību pārkāpums, nevar traktēt kā priekšā stāvošu zaudējumu, kas nav jāatlīdzina, jo, ne vien sarūkot mantas vērtībai, bet arī gadījumā, kad manta tiek apgrūtināta ar parādiem, iestājas tagadējās mantas samazinājums. Šādā situācijā nav iemesla runāt par priekšā stāvošu zaudējumu, jo tas jau ir radies.

Ievērojot šīs judikatūras atziņas, kas ir nostiprinājušās arī tiesu praksē, ir pamats secināt, ka Valsts ieņēmumu dienesta veiktā audita rezultātā aprēķinātās summas, kuras kļuvušas par neapstrīdamām, stājoties spēkā iepriekš minētajiem tiesas spriedumiem administratīvajā lietā Nr. A420424313, ir atzīstamas par zaudējumiem Civillikuma 1770. panta izpratnē, kas ir atlīdzināmi. Valsts ieņēmumu dienesta lēmums ir stājies spēkā attiecībā uz nodokļu un blakus prasījumu nomaksu 220 219,82 *euro* apmērā. Papildus aprēķinātie nodokļi, uzrēķinās soda naudas un nokavējuma naudas ir radījušas sabiedrības mantas samazinājumu, tātad sabiedrībai šādā apmērā nodarīti zaudējumi.

[11.1.2] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka konkrētajā gadījumā atbildētāja rīcības rezultātā prasītājai nodarīti zaudējumi 220 219,82 *euro* apmērā.

Maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums A/" administratore pieteikumā norādīja, ka neapšauba Valsts ieņēmu dienesta lēmumos un tiesas spriedumos konstatētos faktus par virkni fiktīvo darījumu partneru savervēšanu, lai nodarītu zaudējumus valsts budžetam, kā arī administratore pati konstatējusi neatbilstības SIA "/Nosaukums A/" izvēlētajiem darījuma partneriem un šo darījumu partneru sadarbības partneriem.

Tiesas kolēģija secina, ka ar spēkā stājušamies apgabaltiesu spriedumiem ir konstatēta SIA "/Nosaukums A/" piedalīšanās mākslīgu darījumu ķēdē ar mērķi gūt priekšnodokļa atskaitīšanas tiesības. Tiesas spriedumos ir konstatēts arī tas, ka sabiedrība zināja, ka tā ir iesaistījusies nodokļu samazināšanas plānā, līdz ar ko Valsts ieņēmumu dienests pamatoti ierobežoja sabiedrības tiesības atskaitīt priekšnodokli un aprēķināja papildus pievienotās vērtības nodokli, soda naudu un nokavējuma naudu.

2016. gada 6. septembra Administratīvās apgabaltiesas sprieduma 31. punktā norādīts, ka "Apgabaltiesai nav šaubu par to, ka /pers. G/ tika iesaistīts darījumā savstarpējās pazīšanās ar /pers. M/ un abpusēji saskaņotas rīcības rezultātā izveidotā darījumu ķēdē; turklāt darījumu noformējot tā, ka nav iespējams konstatēt to sākumu un izsekot tā norisei. Pieteikumā paustais, ka /pers. G/ rīcībā nebija ziņu par /pers. M/ saistību ar SIA "/Nosaukums C/", un pirmās instances tiesai sniegtās nekonkrētās atbildes par piegādātāja atrašanas apstākļiem ir tikai mēģinājums izvairīties no atbildības par mākslīgu

darījumu rezultātā iegūto fiskālo priekšrocību nepamatotu izmantošanu".

Savukārt ar Administratīvās apgabaltiesas 2019. gada 11. aprīļa spriedumu atzīts, ka SIA "/Nosaukums A/" ir atzīstama par faktisko darba devēju būvniecības objektā nodarbinātiem neidentificētajiem darbiniekiem. Šī sprieduma 17. punktā secināts, ka "tā kā starp pieteicēju un SIA "/Nosaukums B/" noformētajos aktos par darbiem strīdus objektā bija norādītas darbaspēka izmaksas un lietā konstatēts, ka darījums ar deklarēto darījumu partneri faktiski nav noticis, kā arī lietā nav konstatējami identificējami nodarbinātie, bet darbi ir veikti, dienestam bija pamats [..] pieteicējai papildus nomaksai budžetā noteikt darbaspēka izmaksas nepersonificētām personām un attiecīgi aprēķināt VSAOI iemaksas, piemērot nokavējuma naudu un soda naudu. Secīgi, tā kā bija konstatējama neidentificējamu darba ņēmēju bez darba līgumiem nodarbināšana, nodarbinātās personas nebija uzrādītas pieteicējas darba laika uzskaites tabelēs un algu sarakstos, kā arī dienestam iesniegtajos ziņojumos, dienestam bija pamats [..] nomaksai budžetā papildus aprēķināt IIN soda naudu".

[11.1.3] Atbildētāja iebildumiem par to, ka ar Valsts ieņēmumu dienesta lēmumos un tiesu spriedumos izdarītajiem secinājumiem nav pierādīta atbildētāja kā fiziskas personas prettiesiska rīcība, nav nozīmes.

Sabiedrību vada un pārstāv valdes locekļi, kuriem ir pilnvarojums rīkoties ar sabiedrības mantu. Valdes locekļu pienākums ir nodrošināt sabiedrības darbības tiesiskumu. Minētais cita starpā izriet arī no likuma "Par grāmatvedību", kura normas paredz grāmatvedību kārtot tā, lai grāmatvedības jautājumos kvalificēta trešā persona varētu gūt patiesu un skaidru priekšstatu par uzņēmuma finansiālo stāvokli bilances datumā, tā darbības rezultātiem, naudas plūsmu noteiktā laikposmā. Grāmatvedības sniegtajai informācijai jābūt patiesai, salīdzināmai, saprotamai, pilnīgai. Atbilstoši likuma "Par grāmatvedību" 2. panta ceturtās daļas 2. punktam par grāmatvedības kārtošanu ir atbildīgs uzņēmuma vadītājs, kas kapitālsabiedrībā ir valde.

No Valsts ieņēmumu dienesta lēmumiem, tiesu spriedumiem administratīvajā lietā izdarāms secinājums, ka SIA "/Nosaukums A/" darbībā konstatēta virkne prettiesisku darbību un normatīvo aktu pārkāpumu, kas bija par pamatu nodokļu parāda uzrēķinam un soda sankciju piemērošanai, kas savukārt dod tiesai pamatu izdarīt secinājumu, ka atbildētājs kā sabiedrības valdes loceklis nav pildījis tam ar normatīvajiem aktiem noteiktos pienākumus.

Atbildētājs atbilstoši Komerclikuma 169. panta trešās daļas noteikumiem izskatāmajā lietā nav pierādījis, ka, pildot savus kā valdes locekļa no normatīvajiem aktiem izrietošos pienākumus sabiedrībā, ir rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks, respektīvi – nav pielaidis pat vieglu neuzmanību, līdz ar to viņa vaina ir prezumējama.

Ievērojot iepriekšminētos argumentus un apsvērumus, tiesas kolēģijai ir pamats izdarīt secinājumu, ka iestājas atbildētāja kā sabiedrības valdes locekļa atbildība par sabiedrībai nodarītajiem zaudējumiem 220 219,82 *euro* apmērā, ko veido audita rezultātā veiktais nodokļu uzrēķins, jo ir konstatējami zaudējuma atlīdzības no valdes locekļa priekšnosacījumi – sabiedrībai nodarītais zaudējums, atbildētāja kā amatpersonas rīcība, cēloniskais sakars starp atbildētāja rīcību un sabiedrības zaudējumu.

[11.2] Tiesas kolēģija atzīst, ka prasība daļā par zaudējumu 52 036,95 *euro* piedziņu noraidāma, jo nav pierādīts cēloniskais sakars starp zaudējumiem un atbildētāja rīcību (darbību vai bezdarbību). Secīgi atbildētājam neiestājas pierādīšanas pienākums, ka viņš rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks.

Minētā summa ietver tekošos parādus, kas izveidojušies pēc audita; maksājumus, kas pamatoti ar Valsts ieņēmumu dienesta 2013. un 2016. gada lēmumiem par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu. Šajā sakarā atbildētājs pamatoti uzsvēris, ka šie lēmumi saistīti nevis ar jauniem darījumiem vai apstākļiem, bet gan ir sekas Valsts ieņēmumu dienesta ģenerāldirektora lēmuma neizpildei.

Lietas iztiesāšanas laikā prasītāja neapstrīdēja atbildētāja sniegtos paskaidrojumus par to, ka pēc Valsts ieņēmu dienesta audita veikšanas, neskatoties uz administratīvās lietas ierosināšanu un tiesvedībā esošo procesu par Valsts ieņēmuma dienesta veikto uzrēķinu, EDS sistēmā tika ievietota informācija par nodokļu parādiem, kā rezultātā SIA "/Nosaukums A/" zaudēja iespēju piedalīties konkursos par būvniecības un remonta darbiem. Lai neveidotos citas izmaksas, uzņēmuma saimnieciskā darbība faktiski tika apturēta. Lietā konstatēts, ka nodokļu administrācija bija veikusi nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu bezstrīdus kārtībā atbilstoši likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26. pantam. Veikto piedziņas darbību rezultātā konstatēts, ka SIA "/Nosaukums A/" nav mantas un naudas līdzekļu, uz kuru varētu vērst piedziņu nokavēto nodokļu maksājumu segšanai. No minētā secināms, ka nokavētie nodokļu maksājumi valsts budžetam saistīti nevis ar valdes locekļa rīcību, bet gan ar sabiedrības finansiālo stāvokli.

Tiesai nav pamata atbildētāja lēmumu – nesniegt maksātnespējas pieteikumu pēc Valsts ieņēmumu dienesta lēmuma pieņemšanas – kvalificēt kā bezdarbību, kas radījusi zaudējumus prasītājai. Atbildētājs kā sabiedrības valdes loceklis bija izmantojis tiesības apstrīdēt Valsts ieņēmuma dienesta ģenerāldirektora lēmumu par veikto uzrēķinu. Maksātnespējas pieteikumu tiesā iesniedzis pēc Valsts ieņēmumu dienesta izsniegta brīdinājuma un Augstākās tiesas Senāta sprieduma taisīšanas administratīvā pārkāpuma lietā.

Tiesas kolēģija piekrīt atbildētāja argumentiem, ka valdes loceklim kā fiziskai personai nav jāveic nodokļi maksājumi no personīgajiem līdzekļiem, turklāt, lietā nav pierādījumu, kas atbildētājiem būtu bijuši tādi līdzekļi, no kuriem viņš varētu šādus maksājumus veikt.

Prasības pamatā administratore norādījusi apstākļus par kreditoru maldināšanu, prasītājai neveicot saimniecisko darbību. Lietā pierādīts, ka vienīgais kreditors SIA "/Nosaukums A/" maksātnespējas procesā ir Valsts ieņēmumu dienests, kuram bija informācija gan par sabiedrības parādiem, gan finansiālo stāvokli, līdz ar to nav saprotams, kādu nozīmi prasītāja piešķir minētajiem apstākļiem.

Izskatāmās lietas ietvaros tiesai nav pamata vērtēt SIA "/Nosaukums A/" darījumu par tai piederošā nekustamā īpašuma atsavināšanu 2012. gadā, jo prasība par darījuma apstrīdēšanu nav celta. Darījums veikts pirms izveidojies papildus aprēķinātais nodokļu parāds.

[12] Tiesas kolēģija secina, ka pirmās instances tiesa nepareizi konstatējusi, ka lietā iestājies noilgums prasījumam par zaudējumu piedziņu, kas saistīti ar Valsts ieņēmuma dienesta pieņemto lēmumu par nodokļu prasījumiem un blakus prasījumiem par sabiedrības darījumiem 2011. un 2012. gadā, līdz ar to nepamatoti konstatējusi saistību tiesību izbeigšanos sakarā ar noilguma iestāšanos un nepamatoti noraidījusi prasījumu daļā.

[13] Civilprocesa likuma 42. panta pirmā daļa noteic, ka tiesas izdevumi, ja prasītājs no to samaksāšanas bijis atbrīvots, piespriežami no atbildētāja valsts ienākumos proporcionāli apmierinātajai daļai.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 43. panta 10. punktu, iesniedzot prasību tiesā, prasītāja bija atbrīvota no tiesas izdevumu samaksas. Līdz ar to no atbildētāja proporcionāli prasības apmierinātajai daļai valsts labā piedzenama nesamaksātā valsts nodeva.

Atbilstoši prasītājas celtās prasības summai un Civilprocesa likuma 34. panta pirmās daļas 1. punkta "c" apakšpunktam par prasījumu bija maksājama valsts nodeva 9004,57 *euro*. Proporcionāli apmierinātajai prasības daļai no atbildētāja valsts labā piedzenama valsts nodeva 7283,80 *euro*.

[14] Atbilstoši likuma "Par valsts apdraudējuma un tā seku novēršanas un pārvarēšanas pasākumiem sakarā ar Covid-19 izplatību" 16. panta trešajai daļai tiesa, izskatot civillietas un lemjot par sprieduma labprātīgas izpildes termiņu saskaņā ar Civilprocesa likuma 204.[1] pantu, var to noteikt ne garāku par 60 dienām, izņemot gadījumus, kad spriedums izpildāms nekavējoties.

Rezolutīvā daļa

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.–434. pantu, tiesa

nosprieda

maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums A/" prasību pret /pers. G/ par zaudējumu piedziņu apmierināt daļēji.

Piedzīt no /pers. G/, personas kods /personas kods/, par labu maksātnespējīgai SIA "/Nosaukums A/", reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/, zaudējumus 220 219,82 *euro*.

Piedzīt no /pers. G/, personas kods /personas kods/, par labu valstij valsts nodevu 7283,80 *euro*.

Maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums A/" prasību pret /pers. G/ daļā par zaudējumu 52 036,95 *euro* piedziņu noraidīt.

Valsts nodeva iemaksājama – saņēmējs Valsts kase, reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/, saņēmēja iestāde Valsts kase, konts /konta numurs/, iemaksas mērķis: dati lietas identificēšanai.

Noteikt termiņu sprieduma labprātīgai izpildei 60 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas. Maksājuma apliecinošie dokumenti, kas apstiprina tiesas izdevumu samaksu, minētajā termiņā iesniedzami Zemgales apgabaltiesas kancelejā.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas Augstākās tiesas Civillietu departamentam, kasācijas sūdzību iesniedzot Zemgales apgabaltiesā.

Sprieduma sastādīšanas datums – 2020. gada 23. aprīlis.

Tiesnese	A. Misiuna
Tiesnese	M. Terjuhana
Tiesnese	D. Baltā